

INFORMATIENOTA VOOR DE RAAD

Nummer: 8

Portefeuille: : Financiën, beheer openbare ruimte, participatie (W&I), armoede en schuldhulpverlening, handhaving
Programma: : 6. Sociaal domein
Taakveld: : 6.3 Inkomensregelingen
Datum : 15-12-2020

Onderwerp: laatste stand van zaken aanpak Toeslagenaffaire

DE RAAD NEEMT KENNIS VAN:

- Het akkoord tussen VNG en de Belastingdienst/Toeslagen
- Aantal gedupeerden
- Wachtvergoeding
- Aanpak in Lelystad en belemmeringen
- Acties vanuit Lelystad

INLEIDING

Tijdens het behandelen van de zaken Toeslagenaffaire kwam naar voren dat de problematiek van gedupeerden divers is. De terugvordering of het stopzetten van de kinderopvangtoeslag heeft veelal geleid tot andere problematiek, zoals uithuisplaatsing, scheiding en gezondheidsproblemen. De Belastingdienst heeft niet de mogelijkheden om inwoners bij deze problematiek te ondersteunen. Daarom heeft de Belastingdienst aangegeven de samenwerking te willen aangaan met de gemeenten. Hierover is op 28 september jl. een akkoord bereikt tussen de VNG en Belastingdienst/Toeslagen.

Akkoord VNG en de Belastingdienst/Toeslagen

De VNG heeft namens de gemeenten op 28 september jl. een akkoord bereikt met de Belastingdienst/Toeslagen. Deze overeenkomst moet ervoor zorgen dat naast de financiële compensatie vanuit de Belastingdienst ook oog is voor de bijkomende problematiek.

Om als gemeenten maatwerk te kunnen bieden aan deze inwoners is een financiële bijdrage aan gemeenten toegezegd. In 2020 zal vanuit het rijk 11 miljoen beschikbaar worden gesteld, zodat gemeenten kunnen starten met het bieden van hulp. De gemeente Lelystad ontvangt hieruit een

bedrag van €112.901,30. Een onafhankelijk bureau zal daarnaast onderzoeken wat er financieel nodig is voor de ondersteuning van gemeenten aan alle gedupeerden en of dit bedrag passend is.

In de contacten die de Belastingdienst heeft met de gedupeerden (via brief, telefoon etc.) worden zij gewezen op de mogelijkheid om ondersteuning te krijgen van lokale hulpverlening.

Aantal gedupeerden

Wat betreft het exacte aantal gedupeerden is nog veel onduidelijk. In eerste instantie was de schatting vanuit de Belastingdienst dat er 22.000 ouders in Nederland gedupeerd waren. Volgens de Belastingdienst was dit het maximaal aantal gedupeerden wat verwacht kon worden volgens eerdere geldende richtlijnen. Er wordt nu door de Belastingdienst alleen gekeken naar het aantal ouders dat zich gemeld heeft als gedupeerde. Dit zijn tot op heden in totaal in Nederland 9.065 ouders.

Gedupeerden kunnen zich melden via <https://services.belastingdienst.nl/toeslagen-herstel/contact/> of telefonisch via **0800 - 2 358 358**.

Uit navraag bij de Belastingdienst blijken 99 inwoners uit Lelystad zich gemeld te hebben als gedupeerde. De eerdere schatting vanuit de Belastingdienst lag voor Lelystad op 238 zaken. Ook in andere gemeenten – zoals Almere – liggen de eerdere schatting van gedupeerden en het aantal gemelde gedupeerden ver uit elkaar.

Van de 99 gemelde Lelystadse gedupeerden worden 9 zaken als acuut beschouwd door de Belastingdienst. Dit betekent dat ze nog voor het eind van 2020 behandeld worden. Deze inwoners worden als acuut aangemerkt, omdat zij in acute financiële nood verkeren en bijvoorbeeld geen boodschappen meer kunnen doen, geen schoolspullen/kleding voor de kinderen kunnen aanschaffen, elektriciteit wordt afgesloten of wanneer sprake is van dreigende uithuiszetting. We dringen er bij de Belastingdienst op aan op de hoogte te blijven van het verloop van deze zaken en dat deze gezinnen de juiste ondersteuning krijgen.

Wachtvergoeding

Vanwege de lange tijd die gedupeerden moeten wachten op de herbeoordeling van hun zaak, keert de Belastingdienst een wachtvergoeding uit. Dit bedrag is €750,- en wordt automatisch uitgekeerd aan alle gedupeerden die zich vóór 1 november 2020 bij de Belastingdienst gemeld hebben. Gedupeerden hoeven dit niet aan te vragen. De rijksoverheid draagt zelf zorg voor het uitkeren van de vergoeding. We ontvangen als gemeente over deze inwoners geen gegevens. Vanuit de Belastingdienst hebben we het betalingskenmerk doorgekregen, waardoor we bij de berekening/vaststellen van de bijstandsuitkering of andere regelingen weten dat we dit bedrag buiten beschouwing moeten laten.

Aanpak in Lelystad en belemmeringen

In Lelystad is ervoor gekozen om de dossiers binnen te laten komen bij het Sociaal wijkteam. Hiervoor is gekozen omdat een brede uitvraag vanwege de diversiteit van de problematiek gewenst is. Inmiddels zijn er 2 dossiers – met toestemming van de inwoners – warm overgedragen vanuit de Belastingdienst. Zodra de gedupeerde bij ons bekend is, wordt tijdig ondersteuning geboden. Vanuit de eerste gesprekken met inwoners blijkt dat de problematiek inderdaad divers van aard is en dat brede ondersteuning nodig is.

De Belastingdienst roept gedupeerden op zichzelf te melden bij de Belastingdienst. Dit kan al een grote drempel zijn wanneer het vertrouwen in de overheid nihil is. Als een gedupeerde zich gemeld heeft, kan de daadwerkelijke afhandeling van de zaak een behoorlijke tijd in beslag nemen. Zo is bij slechts 9 van de 99 gedupeerde Lelystadse inwoners toegezegd dat hun zaak voor het eind van 2020 behandeld wordt. Pas wanneer hun zaak behandeld wordt, krijgen zij een persoonlijk

zaakbehandelaar toegewezen. De gekozen werkwijze, waarbij gedupeerden zichzelf moeten melden, vraagt een hoge mate van zelfredzaamheid. Als inwoners daarbij een lange tijd moeten wachten tot hun zaak wordt behandeld, bestaat de kans dat zij alsnog afhaken. Hoe langer gewacht wordt met het oplossen van de problematiek, hoe groter de problemen worden.

De Belastingdienst kan niet garanderen dat alle Lelystadse gedupeerden op de mogelijkheid voor lokale ondersteuning gewezen zijn. De inwoners die een zaakbehandelaar toegewezen hebben gekregen zijn wel gewezen op de mogelijkheid voor lokale ondersteuning.

Acties vanuit Lelystad

De gegevens die de Belastingdienst heeft over de (gemelde) gedupeerden kunnen zij – vanwege de privacywetgeving – niet verstrekken aan de lokale hulpverlening. Hoe meer stappen een inwoner moet zetten om bij de juiste ondersteuning te komen (eerst naar de Belastingdienst, vervolgens naar een lokale hulpverlener) hoe groter de kans dat iemand afhaakt. Vanuit de bestuurlijke - en ambtelijke overleggen met de VNG e/o Belastingdienst wordt erop aangestuurd om toch te kijken naar de mogelijkheden om (persoons)gegevens uit te wisselen en het tijdig afhandelen van de zaken. Zolang het niet mogelijk is om (persoons)gegevens te verstrekken aan de lokale hulpverlening wordt vanuit de gemeente Lelystad aangedrongen op een actieve houding van de Belastingdienst in het informeren van de gedupeerden over het Lelystadse ondersteuningsaanbod. Daarnaast blijven wij er bovenop zitten bij de Belastingdienst als het gaat om het tijdig afhandelen van de zaken, want de Lelystadse gedupeerden hebben pas rust op het moment dat hun zaak (positief) is afgerond. Vanuit de gemeente Lelystad gaan we er alles aan doen om de gedupeerden die bij ons bekend zijn te ondersteunen in het zoeken naar oplossingen. De verwachting is dat we genoeg mogelijkheden in het lokale aanbod hebben om de inwoners hierin te kunnen ondersteunen. We blijven echter goed monitoren waar de behoeften liggen en hoe we hierin kunnen voorzien.

Inmiddels is bekend dat er vanuit het ministerie wordt gewerkt aan een aanpassing in de privacywetgeving, zodat gemeenten de gedupeerden zelf kunnen bellen om ondersteuning aan te bieden. Echter willen we hier niet op wachten, omdat de gedupeerden al lange tijd hebben moeten wachten. Daarnaast is de verwachting dat nog niet alle Lelystadse gedupeerden zich gemeld hebben bij de Belastingdienst. Vanuit de gemeente Lelystad start in januari 2021 een campagne om Lelystadse gedupeerden op te roepen zich te melden bij de Belastingdienst en om ze te wijzen op de mogelijkheid voor lokale ondersteuning.

VERVOLG

Lelystad neemt deel aan ambtelijke en bestuurlijke overleggen met de VNG e/o Belastingdienst/Toeslagen. Daarnaast start een campagne om gedupeerden op te roepen zich te melden.

BIJLAGEN

1. Brief VNG met als onderwerp: Ondersteuning gedupeerde ouders kinderopvangtoeslagaffaire
2. Reactie VNG op motie Lodders via: <https://vng.nl/nieuws/stel-gemeente-in-staat-gedupeerden-belastingdienst-te-helpen>